AN COIMISIÚN
EORPACH

An Bhruiséil, 15.11.2022
COM(2022) 642 final

TUARASCÁIL ÓN gCOIMISIÚN CHUIG PARLAIMINT NA hEORPA AGUS CHUIG AN gCOMHAIRLE

Tuarascáil 2022 ar fhóirdheontais fuinnimh san Aontas Eorpach

Tuarascáil ón gCoimisiún nasctha le Staid an Aontais Fuinnimh – Fóirdheontais fuinnimh san Aontas Eorpach

1. Réamhrá agus na príomhthorthaí

Is í seo an tríú tuarascáil bhliantúil maidir le faireachán a dhéanamh ar dhul chun cinn na mBallstát i dtreo deireadh a chur de réir a chéile le fóirdheontais fuinnimh – agus go sonrach le fóirdheontais bhreosla iontaise- san Aontas Eorpach. Ceanglaítear faoin Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh agus na Gníomhaíochta Aeráide deireadh a chur leis na fóirdheontais seo[1]. Cuireann an tuarascáil seo leis an dá thuarascáil roimhe[2] seo ar fhóirdheontais a cuireadh i gceangal le Staid an Aontais Fuinnimh a d'fhoilsigh an Coimisiún Eorpach in 2020 agus 2021.

Bhí an chéad dá thuarascáil bunaithe go príomha ar bhailiúcháin sonraí díreacha ó údaráis náisiúnta agus nochtadh roinnt bearnaí móra sonraí i bpleananna náisiúnta fuinnimh agus aeráide 2020 (NECPanna). Mar sin féin, cuirfidh leanúnachas bliantúil an bhailiúcháin sonraí le feabhas a chur ar cháilíocht na sonraí i dtuarascálacha ar dhul chun cinn an PNFA atá le teacht in 2023.

Tá sé mar sprioc ag an Aontas Eorpach laghdú 55 % ar a laghad a dhéanamh ar a chuid astaíochtaí gás ceaptha teasa faoi 2030 i gcomparáid le 1990 agus a bheith neodrach ó thaobh na haeráide de faoi 2050. Tuigtear leis sin gur gá deireadh a chur le fóirdheontas a thabhairt do bhreoslaí iontaise, agus coinníollacha fabhracha a chruthú an tráth céanna maidir le héifeachtúlacht fuinnimh agus foinsí in-athnuaite fuinnimh agus an gá atá le custaiméirí leochaileacha san aistriú fuinnimh á chur san áireamh.

I mí na Samhna 2021, iarradh sa Chomhshocrú Aeráide i nGlaschú[3] 'iarrachtaí a luathú i dtreo deireadh a chur de réir a chéile le cumhacht ghuail gan laghdú agus deireadh a chur de réir a chéile le fóirdheontais bhreosla iontaise neamhéifeachtúla, agus an tráth céanna tacaíocht spriocdhírithe a chur ar fáil do na daoine is boichte agus is leochailí i gcomhréir le cúinsí náisiúnta agus aitheantas a thabhairt don ghá atá le tacaíocht i dtreo aistriú cóir'[4].

Mar thoradh ar ionsaí míleata na Rúise san Úcráin tá gníomhaíochtaí beartais gearrthéarmacha nua san Aontas Eorpach. Neartaíodh cuspóirí an aistrithe ghlain, a leagadh síos i gComhaontú Glas na hEorpa agus a chumhdaítear i nDlí Aeráide an AE, leis an gcumarsáid REPowerEU[5] i mí an Mhárta agus leis an bplean REPowerEU i mí na Bealtaine 2022. Mar sin féin, le deireadh a chur de réir a chéile le hallmhairí breosla iontaise ón Rúis, is dócha go mbeidh athruithe ar fhóirdheontais le haghaidh fuinneamh breosla iontaise níos mó amach anseo. Beidh tionchar sealadach freisin ag gníomhaíocht náisiúnta chun giniúint cumhachta atá bunaithe ar ghual agus ola a thabhairt ar ais ar líne.

[1] Airteagal 35, pointe n den Rialachán maidir le Rialachas an Aontais Fuinnimh (2018/1999/AE), anseo feasta: Rialachán an rialachais.
[2] https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/annex_to_the_state_of_the_energy_union_report_on_energy_subsidies_in_the_eu.pdf, dá ngairtear: staidéir a rinne an Coimisiún roimhe seo ar fhóirdheontais (2020 agus 2021).
[3] https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_10_add1_adv.pdf.
[4] Ina theannta sin, leagtar béim sa Mholadh ón gComhairle maidir le haistriú cothrom i dtreo neodracht aeráide a áirithiú (2022/C 243/04) 'gur cheart scrúdú a dhéanamh ar chomhdhéanamh na gcóras cánach agus sochair agus na gcóras cosanta sóisialta i gcoinne na riachtanas sonrach a eascraíonn ón aistriú glas, rud a léiríonn freisin an 'prionsabal gurb é údar an truaillithe a íocfaidh as' agus an gá nach dtugann na beartais a ghabhann leis sin fóirdheontais isteach i leith tomhaltais breoslaí iontaise, nach ndéanann siad tomhaltóirí a chur faoi ghlas i dteicneolaíocht ar leith, nach ndéanann siad dreasachtaí a laghdú athchóirithe agus ionadaithe córas fuinnimh theirmigh a thógáil agus nach ndéanann siad dreasachtaí a laghdú faoi bhearta ginearálta éifeachtúlachta fuinnimh.'
[5] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_3131.

Glacadh Rialachán Tarmligthe maidir le Tacsanomaíocht Airgeadais Inbhuanaithe[6] ón gCoimisiún i mí an Mheithimh 2021 freisin. Leag sé seo síos na critéir scagtha theicniúil chun na coinníollacha a chinneadh faoina gcáilíonn gníomhaíocht eacnamaíoch mar ghníomhaíocht a chuireann go mór le maolú ar athrú aeráide nó le hoiriúnú don athrú aeráide, agus a chinntíonn an tráth céanna nach ndéanann an ghníomhaíocht eacnamaíoch faoi seach aon dochar mór d'aon cheann de chuspóirí comhshaoil eile an Aontais. Rinneadh é sin a chomhlánú le rialachán tarmligthe breise, a glacadh i mí Mhárta 2022[7], lena gcumhdaítear roinnt gníomhaíochtaí eacnamaíocha in earnálacha áirithe fuinnimh, eadhon gníomhaíochtaí áirithe a bhaineann le gás nádúrtha agus fuinneamh núicléach.

Chun an tuarascáil seo a ullmhú, rinne an Coimisiún staidéar chun sonraí[8] a bhailiú ó na Ballstáit agus chun tacair sonraí níos luaithe ina raibh torthaí neamhiomlána ó 2020 agus 2021 a leathnú agus/nó a cheartú[9]. Nuair a críochnaíodh staidéar an Choimisiúin (Iúil 2022), ní raibh sonraí 2021 críochnaithe agus dá bhrí sin bhí siad faoi réir meastacháin mhóra. Ar an gcúis sin, ba cheart caitheamh go cúramach le huimhreacha 2021 sa tuarascáil seo[10]. Chun dea-cháilíocht sonraí a áirithiú, iarradh ar na Ballstáit an bunachar sonraí nua a chros-sheiceáil. Rinne an staidéar ón gCoimisiún stocáireamh tosaigh freisin ar an gcaoi a mbaineann fóirdheontais fuinnimh leis na critéir thacsanomaíochta.

Deimhníonn torthaí an staidéir seo gur caitheadh méid mór – cé gur laghdú beag é – d'fhóirdheontais ar fhuinneamh breosla iontaise le blianta beaga anuas. Ciallaíonn sé sin go gcaithfidh an tAontas agus na Ballstáit dlús a chur lena n-iarrachtaí chun a ngealltanais idirnáisiúnta maidir le fóirdheontais breosla iontaise a chomhlíonadh agus neodracht aeráide a bhaint amach faoi 2050. In 2020, b'ionann na fóirdheontais fuinnimh fhoriomlána san Aontas agus EUR 173 bhilliún, méadú 7 %, nó EUR 14 bhilliún, idir 2015 agus 2020. Tháinig méadú 15 % ar fhóirdheontais le haghaidh foinsí in-athnuaite fuinnimh, agus bhain sé EUR 81 bhilliún amach in 2020, agus tháinig méadú 20 % ar fhóirdheontais éifeachtúlachta fuinnimh (EUR 15 billiún in 2020) sa tréimhse chéanna 2015-2020 – forbairt fhabhrach a chabhróidh leis an Aontas a chuspóirí a bhaint amach maidir le haistriú chuig fuinneamh glan.

In 2021, bhí méadú ag teacht i gcónaí ar fhóirdheontais iomlána do gach cineál fuinnimh (breoslaí iontaise, fuinneamh núicléach agus fuinneamh in-athnuaite). Tharla sé seo mar gheall ar éileamh ar fhuinneamh a bheith ag méadú agus an téarnamh eacnamaíoch ag leanúint ar aghaidh i ndiaidh 2020, bliain a bhfuil srianta a bhaineann le COVID-19 mar shaintréith inti. Mar a léiríonn meastacháin sonraí ó 2021, tháinig ardú EUR 11 bhilliún ar fhóirdheontais fuinnimh iomlána in 2021 i gcomparáid le 2020, agus EUR 184 bhilliún orthu. As na fóirdheontais fuinnimh sin, bhí fóirdheontais d'éileamh fuinnimh[11] cothrom le

[6] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R2139&from=EN.

[7] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R1214&from=EN.

[8] Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha eile rialtais san Aontas Eorpach – eagrán 2022, dá ngairtear 'staidéar an Choimisiúin' anseo feasta https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/34a55767-55a1-11ed-92ed-01aa75ed71a1

[9] Mar gheall ar an athmheasúnú ar fhardal an fhóirdheontais do na blianta roimhe sin, agus an t-athrú ar an mbonn airgeadaíochta ('arna shloinneadh in euro 2021' sa tuarascáil reatha) d'fhéadfadh sé go mbeadh na méideanna iomlána ar chairteacha na tuarascála seo difriúil ón tuarascáil dheireanach maidir le fóirdheontas fuinnimh a foilsíodh in 2021 nó níos luaithe.

[10] I gcás roinnt pointí fóirdheontais, mura raibh luachanna 2021 ar fáil, glacadh luachanna 2020 mar mheastachán do 2021. I bhformhór na gcásanna, tagraítear do shonraí 2021 sa tuarascáil seo. Mar sin féin, mura bhfuil ach sonraí 2020 láidir go leor don anailís, glactar leis gurb iad an tacar sonraí is déanaí atá ar fáil.

[11] Spreagann fóirdheontais a bhaineann le héileamh ar fhuinneamh tomhaltas fuinnimh in earnálacha eacnamaíocha éagsúla, mar shampla trí: (i) laghduithe cánach nó aisíocaíochtaí ar thomhaltas fuinnimh; (ii) praghsanna rialáilte in earnálacha áirithe; agus (iii) íocaíochtaí díreacha atá dírithe ar mhaolú a dhéanamh ar ualaí tomhaltóirí a eascraíonn as costais fuinnimh. Tá impleachtaí sóisialta ag roinnt fóirdheontas um éileamh fuinnimh, ag dul níos faide ná cúinsí eacnamaíocha amháin. Tráth a bhíonn praghsanna arda fuinnimh ann, ba cheart aird a thabhairt ar thomhaltóirí leochaileacha, go háirithe i gcinntí beartais maidir le fóirdheontais.

EUR 65 bhilliún in 2021, thart ar EUR 8 mbilliún níos airde (+14 %) ná in 2020 agus bhí fóirdheontais d'éifeachtúlacht fuinnimh cothrom le EUR 19 mbilliún, thart ar EUR 3 bhilliún níos airde (+29 %) ná mar a bhí in 2020. An tráth céanna, tháinig laghdú beagnach EUR 3 bhilliún (-3.5 %) ar fhóirdheontais le haghaidh foinsí in-athnuaite fuinnimh i gcomparáid leis an mbliain roimhe sin (laghdú go EUR 78 billiún in 2021), mar gheall ar mhéadú ar phraghsanna mórdhíola leictreachais, rud a thug le tuiscint gur lú méid na bpréimheanna ar sholáthar.

Tháinig laghdú 1,5 % (nó 0,7 billiún -EUR) ar fhóirdheontais bhreosla iontaise, arbh ionann é agus EUR 50 billiún in 2020, idir 2015 agus 2020, mar thoradh ar: (i) laghdú ar fhóirdheontais nach bhfuil sonrach ó thaobh breosla de (-EUR 1,4 billiún); (ii) titim i bhfóirdheontais ghuail (EUR 0,9 billiún); (iii) ardú ar fhóirdheontais gháis (+EUR 0,5 billiún); agus (iv) méadú ar fhóirdheontais le haghaidh táirgí ola agus peitriliam (+EUR 1,2 billiún). Tháinig laghdú ar fhóirdheontais breosla iontaise i bhformhór na mBallstát le linn na tréimhse sin. Mar sin féin, i roinnt tíortha, amhail an Bheilg, an Bhulgáir, an Fhionlainn, an Fhrainc, an Ísiltír, an Pholainn agus an tSlóvaic, tháinig méadú mór ar fhóirdheontais breosla iontaise idir 2015 agus 2020. Ar leibhéal an Aontais, ní raibh aon athrú praiticiúil ar sciar na bhfóirdheontas breosla iontaise laistigh de OTI idir 2015 agus 2020.

San earnáil iompair, tháinig méadú mór ar fhóirdheontais breosla iontaise (go príomha ar tháirgí ola) (29 %, nó EUR 3,1 billiún) idir 2015 agus 2019 agus tháinig laghdú EUR 3 billiún orthu in 2020. In 2021, fiú i bhfianaise an mhéadaithe ar ghníomhaíochtaí iompair tar éis deireadh a bheith curtha le srianta COVID-19, bhí fóirdheontais breosla iontaise fós cobhsaí ar an iomlán i gcomparáid le 2020 toisc gur thit fóirdheontais breosla iontaise in earnálacha eile den gheilleagar, mar shampla san earnáil fuinnimh.

Tháinig méadú freisin ar fhóirdheontais breosla iontaise sa talmhaíocht (13 %, nó +EUR 0,7 billiún) idir 2015 agus 2020, i bhfoirm thacaíochta le haghaidh ídiú breosla (e.g. cánacha breosla a laghdú nó a dhíolmhú).

Tháinig méadú 15 % (EUR 0,4 billiún) ar fhóirdheontais breosla iontaise do theaghlaigh sa tréimhse chéanna, go príomha i bhfoirm fóirdheontas le haghaidh ola théite agus tomhaltais gáis nádúrtha. In 2021, lean fóirdheontais breosla iontaise do theaghlaigh ag méadú óna leibhéil in 2020.

Tháinig méadú 6 % (EUR 0,5 billiún) ar fhóirdheontais don ghás nádúrtha idir 2015 agus 2020, arb ionann iad agus thart ar 19 % de na fóirdheontais breosla iontaise, agus tháinig méadú breise EUR 0,7 billiún (+10 %) orthu in 2021 i gcomparáid le 2020. Thit fóirdheontais maidir le gual agus lignít, arb ionann iad agus 18 % d'iomlán na bhfóirdheontas breosla iontaise, 9 % (- EUR 0,9 billiún) san Aontas idir 2015 agus 2020, ach rinne siad teacht aniar de 6 % (EUR 0,6 billiún) measta in 2021.

Sna blianta amach romhainn, agus aird á tabhairt ar an tionchar dóchúil a bheadh ag úsáid guail níos mó, d'fhéadfadh fóirdheontais le haghaidh guail méadú san earnáil fuinnimh. Agus tugann titim ionchais úsáide gáis sa meántéarma go fadtéarma le tuiscint gur dócha go dtiocfaidh laghdú ar fhóirdheontais gháis sa todhchaí, cé go bhféadfadh praghsanna arda gáis faoi láthair méadú ar fhóirdheontais gháis sa ghearrthéarma a léiriú. Tháinig méadú breise ar fhóirdheontais le haghaidh fuinnimh núicléach i bhfoirm chúitimh as áiseanna núicléacha a dhúnadh go luath agus a dhíchoimisiúnú go luath (sa Ghearmáin agus sa Fhrainc go príomha) in 2021 mar gheall ar dhúnadh síos beartaithe. Beidh fóirdheontais le haghaidh foinsí

in-athnuaite ag brath go mór ar phraghsanna mórdhíola fuinnimh, ach is féidir linn a bheith ag súil go mbeidh praghsanna níos airde i gceist le fóirdheontais níos ísle trí phréimheanna ar sholáthar nó trí chonarthaí difríochta[12].

2. Fóirdheontais fuinnimh agus fóirdheontais breosla iontaise san Aontas

2.1. Fóirdheontais fuinnimh san Aontas Eorpach

Sainmhínítear fóirdheontais sa tuarascáil seo de réir na modheolaíochta atá leagtha amach ag an Eagraíocht Dhomhanda Trádála (EDT)[13], a úsáideadh sa staidéar lena dtacaítear leis an gCoimisiún[14] agus sa dá thuarascáil fóirdheontais fuinnimh roimhe seo (2020 agus 2021). Déanann an mhodheolaíocht seo fóirdheontais a ghrúpáil i gceithre chatagóir: (i) bearta rialtais lena ngabhann aistriú díreach cistí; (ii) ioncam rialtais a ligtear thar ceal ar dhóigh eile (nár bailíodh); (iii) rialtais a sholáthraíonn earraí agus seirbhísí nó a cheannaíonn earraí; agus (iv) tacaí praghais agus ioncaim.

Sa tuairisc seo, scrúdaítear fóirdheontais fuinnimh freisin ó pheirspictíochtaí éagsúla, mar shampla: (i) faoin sprioc trína bhféachann siad le (táirgeadh, tomhaltas/éileamh, bonneagar nó éifeachtúlacht fuinnimh) a chur chun cinn; (ii) de réir cineáil breosla (breoslaí iontaise, foinsí in-athnuaite, núicléacha); (iii) earnálacha eacnamaíocha (an earnáil fuinnimh, iompair, tionscail, talmhaíochta[15], cónaithe, seirbhísí, etc.); nó (iv) de réir na gcineálacha ionstraime a úsáidtear chun fóirdheontais a fhorchur (faoisimh chánach, deontais, tacaíochtaí praghais, tacaíochtaí ioncaim, etc.).

Ag féachaint ar athruithe ar fhóirdheontais fuinnimh san Aontas Eorpach, ba é EUR 173 bhilliún an tacaíocht airgeadais iomlán in 2020, méadú 7 % (+ EUR 14 bhilliún) ó 2015. Tháinig méadú 11 % (+EUR 9 mbilliún) ar na fóirdheontais le haghaidh táirgeadh fuinnimh le linn na tréimhse céanna, go príomha mar gheall ar fhóirdheontais chun fuinneamh in-athnuaite a ghiniúint (EUR 81 bhilliún in 2020), agus bhí méadú 20 % (+ EUR 2,5 billiún le haghaidh beart tíosach ar fhuinneamh le linn na tréimhse céanna, arb ionann é agus EUR 15 bhilliún in 2020).

Mar gheall ar fheabhas a chur ar staid na paindéime agus ar mhaolú buan na mbeart srianta in 2021, bhí deis ag geilleagar an Aontais téarnamh. Sa bhliain sin, tháinig téarnamh ar gheilleagar an AE níos tapúla ná mar a bhíothas ag súil leis ar dtús, téarnamh a raibh tionchar níos mó aige freisin ar thomhaltas fuinnimh agus ar fhóirdheontais ar tháirgí fuinnimh. De réir mar a mheastar sna sonraí, mhéadaigh fóirdheontais fuinnimh san Aontas go EUR 184 bhilliún in 2021 (suas go EUR 12 bhilliún, nó 7 % i gcomparáid le 2020). Tháinig méadú 14 %[16] (+EUR 8 mbilliún) ar fhóirdheontais a bhaineann le héileamh fuinnimh in 2021 i gcomparáid le 2020, go príomha mar gheall ar théarnamh eacnamaíoch a bheith ag

[12] Chun tuilleadh faisnéise a fháil faoi choincheapa, sainmhínithe, críocha, earnálacha, ionstraimí, cineálacha breosla, etc. féach Iarscríbhinn 5 den staidéar ón gCoimisiún.

[13] Comhaontú na hEagraíochta Domhanda Trádála (EDT) maidir le Fóirdheontais agus Bearta Frithchúitimh. https://www.wto.org/english/tratop_e/scm_e/scm_e.htm.

[14] Féach tuilleadh maidir le modheolaíocht fóirdheontais fuinnimh sa staidéar ón gCoimisiún.

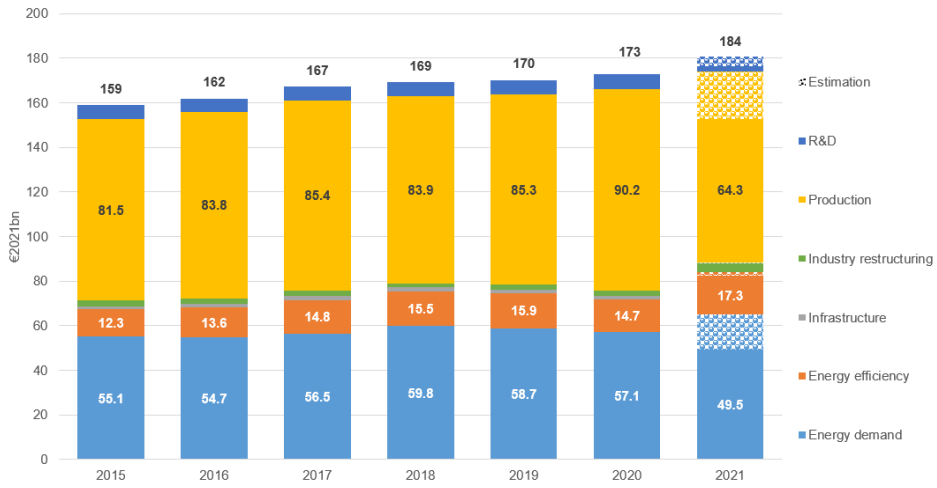
[15] Sa tuarascáil reatha freisin, lena n-áirítear fóirdheontais le haghaidh iascaireachta.

[16] Spreagann fóirdheontais a bhaineann le héileamh ar fhuinneamh tomhaltas fuinnimh in earnálacha eacnamaíocha éagsúla, mar shampla trí: (i) laghduithe cánach nó aisíocaíochtaí ar thomhaltas fuinnimh; (ii) praghsanna rialáilte in earnálacha áirithe; agus (iii) íocaíochtaí díreacha atá dírithe ar mhaolú a dhéanamh ar ualaí tomhaltóirí a eascraíonn as costais fuinnimh. Tá impleachtaí sóisialta ag roinnt fóirdheontas um éileamh fuinnimh, ag dul níos faide ná cúinsí eacnamaíocha amháin. Tráth a bhíonn praghsanna arda fuinnimh ann, ba cheart aird a thabhairt ar thomhaltóirí leochaileacha, go háirithe i gcinntí beartais maidir le fóirdheontais.

méadú. Léirigh sé seo nach raibh an titim ar fhóirdheontais éilimh ar fhuinneamh in 2020 ach sealadach. Maidir le tionchar na mbeart arna nglacadh ag na Ballstáit ag tosú sa dara leath de 2021 chun tacú le gnólachtaí agus leis an bpobal – fiú mura mbeidh ann ach go sealadach - i bhfianaise praghsanna arda fuinnimh, is féidir iad a fheiceáil cheana féin i bhfóirdheontais a bhaineann le héileamh ar fhuinneamh a mhéadú don tréimhse seo. Mar sin féin, b'fhéidir nach mbeidh ann ach sonraí beachta a chainníochtú sa chéad eagrán eile den tuarascáil ar fhóirdheontais fuinnimh.

Tháinig méadú arís ar fhóirdheontais le haghaidh bearta éifeachtúlachta fuinnimh, tar éis titim shealadach in 2020, in 2021, agus shroich siad sin EUR 19 billiún. B'ionann é sin agus méadú 54 % (+EUR 6,5 billiún) i gcomparáid le 2015. Ina theannta sin, d'ardaigh méid measta na bhfóirdheontas d'athstruchtúrú tionscail go EUR 4,6 billiún in 2021 (suas ó EUR 2,3-2,4 billiún i ngach ceann den 2 bhliain roimhe sin), go príomha mar gheall ar thacaíocht airgeadais mhéadaithe do dhíchoimisiúnú mianach guail agus ligníte agus bearta claochlaithe eacnamaíocha gaolmhara. Tháinig laghdú 5 % (- EUR 5 bhilliún) ar na fóirdheontais le haghaidh táirgeadh fuinnimh, áfach, toisc gur tháinig laghdú mór ar na fóirdheontais le haghaidh foinsí in-athnuaite fuinnimh (fuinneamh gréine go príomha) i gcomparáid le praghsanna mórdhíola leictreachais, a raibh tionchar acu ar chineálacha éagsúla scéimeanna tacaíochta beathaithe i bpréimh ar sholáthar agus conartha.

Fíor 1 – Fóirdheontais fuinnimh AE de réir cuspóra

Foinse: Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha rialtais eile san Aontas Eorpach – eagrán 2022. Le linn na ndoiciméad seo, léiríonn barraí cuaillí sféarúla go bhfuil na sonraí 2021 seo bunaithe ar mheastacháin, agus ba cheart gach catagóir a léirmhíniú mar bharra sféarúil (meastacháin) a chur leis an mbarra líonta (sonraí fíorasacha) chun comparáid a dhéanamh le blianta roimhe sin.

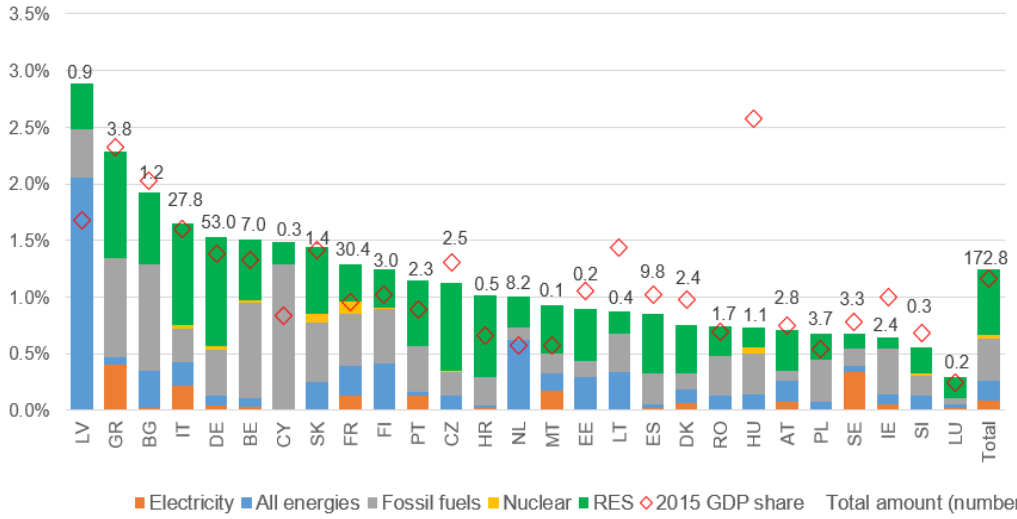
Mar thráscaire ar dhéine an gheilleagair ó thaobh fóirdheontais fuinnimh de, is féidir fóirdheontais fuinnimh i gcomparáid le OTI i mBallstáit an AE a úsáid chun comparáidí trastíre a dhéanamh. Tá sé seo amhlaidh toisc go mbraitheann dearbhluachanna fóirdheontais freisin ar mhéid gheilleagar tíre ar leith. In 2020, bhí éagsúlacht mhór sna fóirdheontais fuinnimh i gcomparáid le OTI ar fud na mBallstát, idir 2,9 % de OTI sa Laitvia agus 0,3 % de OTI i Lucsamburg. B'ionann na fóirdheontais fuinnimh mar chéatadán d'OTI san Aontas agus 1,2 % in 2020 ar an meán, rud a léiríonn ardleibhéal cobhsaíochta in 2015-2020 san Aontas i gcoitinne agus i bhformhór na mBallstát chomh maith.

Léirítear san anailís freisin go n-úsáideann tíortha éagsúla fóirdheontais chun tacú le beartais agus le bearta éagsúla, agus go mbíonn tionchar éagsúil ag na beartais agus na bearta éagsúla

sin ar chuspóirí an AE maidir le haistriú an fhuinnimh ghlain. Mar shampla, chaith an Laitvia 2 % dá OTI ar fhóirdheontais le haghaidh bearta éifeachtúlachta fuinnimh in 2020[17] (agus 0,4 % dá OTI ar bhreosla iontaise agus ar fhóirdheontais inathnuaite), agus chaith an Ghearmáin, an Iodáil agus an Ghréig thart ar 1 % dá OTI ar fhoinsí in-athnuaite a fhóirdheonú. Chaith an Ghearmáin agus an Iodáil faoi seach 0,4 % agus 0,3 % dá OTI ar fhóirdheontais breosla iontaise.

An tráth céanna, is iondúil go gcaitheann tíortha eile níos mó ar bhreoslaí iontaise[18] ná ar bhearta lena spreagtar an t-aistriú chuig fuinneamh glan. In 2020, chaith an Chipir thart ar 1,3 % dá OTI ar bhreoslaí iontaise a fhóirdheonú (agus 0,2 % ar fhóirdheontais in-athnuaite amháin), agus sa Ghréig agus sa Bheilg bhí an sciar sin gar do 1 %, rud a chuir an t-aistriú ó fhuinneamh glan in aghaidh an lae. Mar sin féin, chaith an dá thír dheiridh sin faoi seach 0,9 % agus 0,5 % dá OTI ar fhoinsí in-athnuaite. In 2021, d'fhan fóirdheontais fuinnimh mar chéatadán de OTI cobhsaí (nó tháinig laghdú beag orthu i gcomparáid le 2020) i bhformhór na mBallstát.

Fíor 2 - Fóirdheontais le haghaidh foinsí éagsúla fuinnimh, mar chéatadán de OTI in 2015 agus 2020, agus i mbilliún euro in 2020

Foinse: Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha rialtais eile san Aontas Eorpach – eagrán 2022. Tagraíonn leictreachas don tacaíocht ghinearálta don leictreachas nach mbaineann go sonrach le teicneolaíocht, agus is ionann 'Gach fuinneamh' agus fóirdheontais nach bhfuil inchurtha go díreach i leith iompróirí fuinnimh ná breoslaí fuinnimh (e.g. bearta éifeachtúlachta fuinnimh agus dreasachtaí maidir le héileamh ar fhuinneamh/ídiú, beag beann ar an iompróir fuinnimh; Deontais infheistíochta; agus go háirithe caiteachas T&F). Chun tuilleadh sonraí a fháil, féach staidéar an Choimisiúin.

Tháinig méadú 7 % (+EUR 5,5 billiún) ar fhóirdheontais le haghaidh **foinsí in-athnuaite fuinnimh,** arb ionann sin agus thart ar 44 % de luach foriomlán na bhfóirdheontas fuinnimh le blianta beaga anuas, in 2020 i gcomparáid le 2019. In 2021, áfach, tháinig laghdú 3 % ar na fóirdheontais sin (- EUR 2,8 billiún, a raibh tionchar ag praghsanna fuinnimh mórdhíola níos airde orthu agus, dá bharr sin, a raibh tionchar níos lú acu ar phréimheanna ar sholáthar nó ar chonradh i gcomhair difríochtaí), mar a léirítear sna huimhreacha measta. Den pháirt eile, tháinig laghdú 5,5 % (-EUR 2,9 billiún) in 2020 ar fhóirdheontas breosla iontaise arb ionann iad agus 31 % d'fhóirdheontais fuinnimh iomlána le blianta beaga anuas, ach d'fhan siad

[17] Bhí na bearta sin nasctha go príomha le cláir Chiste Forbraíochta Réigiúnaí na hEorpa (CFRE) sa tréimhse 2014-2020, agus iad dírithe ar aistriú chuig forbairtí ísealcharbóin i ngach earnáil eacnamaíoch. Amhail 2021, léirigh réamhshonraí go raibh deireadh tagtha leis na bearta ERDF sin, rud a laghdaigh méid foriomlán an fhóirdheontais.

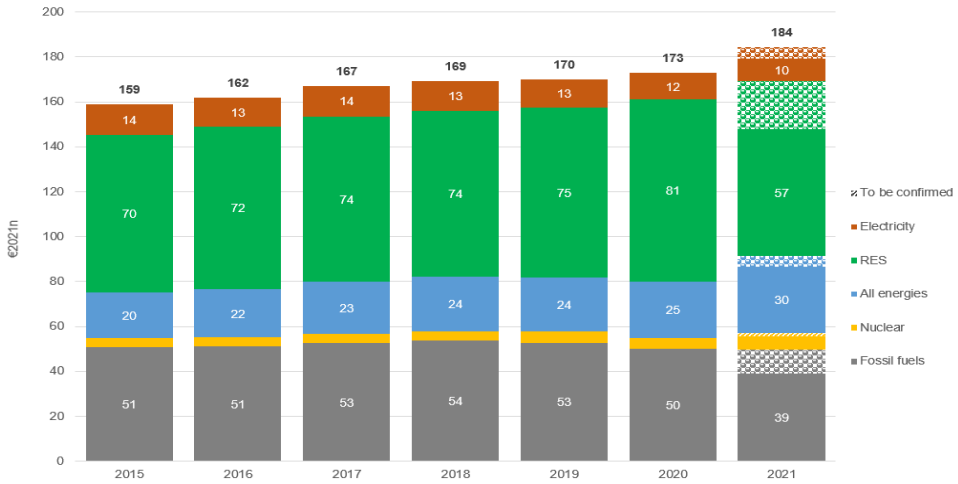
[18] Ar an iomlán, tá formhór na bhfóirdheontas breosla iontaise dírithe ar thomhaltas agus/nó ar tháirgeadh fuinnimh ó na breoslaí sin a dhreasú, ach is fíorbheagán é sciar na bhfóirdheontas atá dírithe ar spleáchas ar bhreoslaí iontaise a laghdú.

cobhsaí, geall leis, in 2021. In 2021, in ainneoin athshlánú ar ídiú breosla le haghaidh iompair, níor tháinig méadú ar fhóirdheontais breosla iontaise mar a tharla in earnálacha eile, amhail fuinneamh. A mhalairt ar fad, thit fóirdheontais breosla iontaise le haghaidh iompair.

Tháinig laghdú beag ar fhóirdheontais ar **leictreachas**[19] idir 2015 agus 2020, ach tháinig ardú ar fhóirdheontais le haghaidh 'gach fuinnimh' (a bhfuil foinsí fuinnimh nó bearta nach bhfuil inchurtha go díreach i leith táirgí fuinnimh) ó EUR 20 billiún go dtí EUR 26 bhilliún (+30 %). In 2021, tháinig méadú ar fhóirdheontais ar leictreachas agus ar 'gach fuinneamh', rud a thug le tuiscint gur tháinig méadú ar chaiteachas cánach ar tháirgí fuinnimh nach féidir a chur i leith iompróra ar leith (a bhaineann le tacaíocht don éileamh ar fhuinneamh).

Shroich fóirdheontais le haghaidh **fuinnimh núicléach**, tar éis a bheith seasmhach ar feadh roinnt blianta ó 2015 (meánmhéid de EUR 4,2 billiún), beagnach EUR 5 bhilliún in 2019 agus 2020 araon. In 2021, áfach, d'ardaigh siad tuilleadh go EUR 7,2 billiún, cé nach raibh ach 4 % de na fóirdheontais fuinnimh iomlána san Aontas, fiú tar éis an mhéadaithe sin. Bhí an méadú seo nasctha go príomha le hionstraimí airgeadais mar chúiteamh ar dhúnadh agus díchoimisiúnú luath saoráidí núicléacha, sa Ghearmáin agus sa Fhrainc go príomha. Tá scéimeanna cúitimh bunaithe go príomha ar íoc as leictreachas nach nginfear (mar gheall ar dhúnadh luath) nó as sócmhainní 'sáinnithe'[20]. Sa Ghearmáin, íocadh cúiteamh EUR 2,4 billiún i mí na Samhna 2021, a raibh tionchar substaintiúil aige ar mhéid iomlán na bhfóirdheontas le haghaidh fuinneamh núicléach san Eoraip.

Fíor 3 – Fóirdheontais fuinnimh AE de réir cineáil breosla

Foinse: Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha rialtais eile san Aontas Eorpach – eagrán 2022. Seasann 'gach fuinneamh' d'fhóirdheontais nach bhfuil inchurtha go díreach i leith iompróirí fuinnimh ná i leith breoslaí fuinnimh (e.g. bearta tíosachta ar fhuinneamh, arb ionann iad agus thart ar 55 % de 'gach fuinneamh in 2021' agus dreasachtaí éilimh ar fhuinneamh/tomhaltais beag beann ar an iompróir fuinnimh; Deontais infheistíochta; agus go háirithe caiteachas T&F).

Bhí sciar na bhfóirdheontas fuinnimh a d'fhéadfaí a nascadh go díreach leis an **earnáil fuinnimh**[21] (is é sin, an earnáil giniúna leictreachais, mianadóirí guail, agus cuideachtaí ola agus gáis) thart ar 56-58 % in 2019 agus 2020, ach in 2021 thit sé seo go 54 %. Sa tréimhse chéanna, léirigh sciar na bhfóirdheontas fuinnimh a íocadh le teaghlaigh treocht

[19] Rinneadh méideanna fóirdheontais le haghaidh úsáide leictreachais a athleithdháileadh ar a bhfoinsí giniúna fuinnimh (e.g. breoslaí iontaise, fuinneamh núicléach, fuinneamh in-athnuaite) bunaithe ar na hiarmhéideanna fuinnimh náisiúnta.

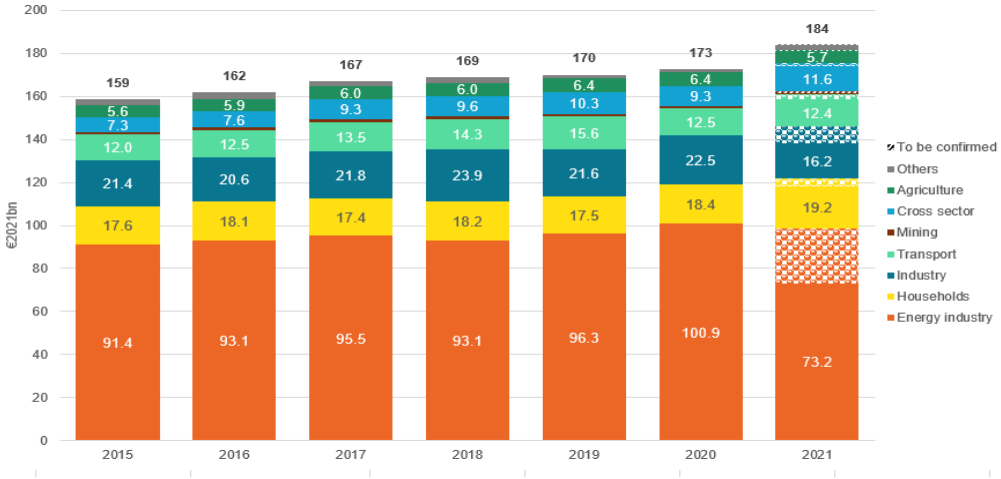
[20] Is é is sócmhainní sáinnithe ann ná sócmhainní a d'fhulaing de bharr díluachála nó aistrithe ina ndliteanais gan choinne nó roimh an am

[21] Chun tuilleadh faisnéise a fháil faoi choincheapa, sainmhínithe, cuspóirí, earnálacha, ionstraimí, cineálacha breosla, etc. féach Iarscríbhinn 5 den staidéar ón gCoimisiún.

mhéadaitheach, thart ar 12-13 %, agus bhí sciar an tionscail díreach os cionn 10 %, agus bhí sciar an iompair beagán faoi bhun 10 %. Idir 2015 agus 2020, tháinig méadú beagnach EUR 10 mbilliún ar fhóirdheontais san earnáil fuinnimh (+10 %), agus tháinig méadú EUR 2,7 billiún ar fhóirdheontais fuinnimh nach mbaineann leis an earnáil shonrach le linn na tréimhse céanna. An tráth céanna, tháinig laghdú EUR 1 bhilliún ar fhóirdheontais fuinnimh san earnáil tráchtála.

In 2021, tháinig méadú thart ar EUR 5 bhilliún (+26 %) ar na fóirdheontais fuinnimh a íoctar leis an earnáil teaghlaigh, i gcomparáid le 2020, toisc gur spreag praghsanna arda fuinnimh níos mó tacaíocht airgeadais ó rialtais do theaghlaigh. San earnáil thionsclaíoch, tháinig méadú EUR 1,7 billiún (+8 %) ar na fóirdheontais fuinnimh, ach san earnáil fuinnimh tháinig laghdú EUR 2,1 billiún (-2 %) orthu.

Fíor 4 – Fóirdheontais fuinnimh an Aontais de réir earnáil eacnamaíoch

Foinse: Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha rialtais eile san Aontas Eorpach – eagrán 2022

San earnáil fuinnimh a bhí formhór mór na **bhfóirdheontas le haghaidh fuinneamh ó fhoinsí in-athnuaite san Aontas (thart ar 90 %)** (EUR 81 bhilliún in 2020). D'fhéadfadh thart ar 38 % de na fóirdheontais in-athnuaite a bheith nasctha le fuinneamh na gréine in 2020, ach is í an ghiniúint cumhachta gaoithe a bhí i gceist le thart ar 27 % d'fhóirdheontais fuinnimh in-athnuaite, agus bhí an bhithmhais i gceist le sciar thart ar 22 %. Níor fhág sé seo ach sciar beag le haghaidh foinsí hidrigine, geoiteirmeacha agus fuinnimh in-athnuaite eile (13 %). In 2021, tháinig laghdú go 34 % ar an sciar d'fhóirdheontais in-athnuaite gréine a ghabh an ghrian, ach bhí an sciar a ghabh gaoth agus bithmhais thart ar 24 % an ceann.

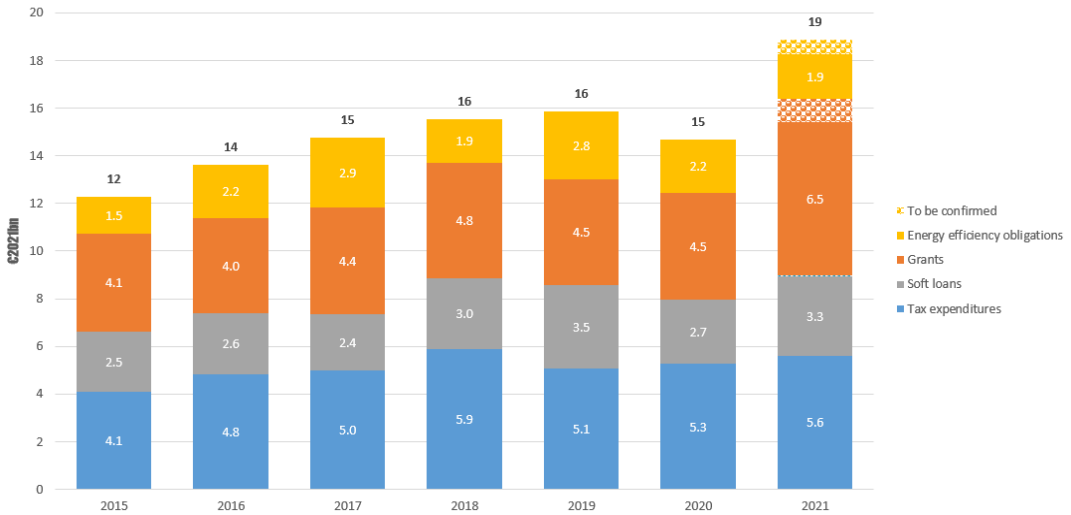
Is iad na **hionstraimí fóirdheontais fuinnimh in-athnuaite** is mó i mBallstáit an Aontais Eorpaigh ná taraifí soláthair[22] (arb ionann iad agus EUR 54 bhilliún nó 67 % d'iomlán na bhfóirdheontas in-athnuaite in 2020). Léiríonn na taraifí seo ar íocaíochtaí isteach is amach ó na fóirdheontais a eascraíonn as conarthaí fadtéarmacha a tugadh i gcrích breis agus deich mbliana ó shin den chuid is mó, toisc nach mbaineann conarthaí nua a thuilleadh le taraifí soláthair ach amháin ó roinnt táirgeoirí beaga. B'ionann préimheanna ar sholáthar agus cuótaí in-athnuaite le deimhnithe trádála agus níos lú ná EUR 8 mbilliún (nó 10 % agus EUR 7 mbilliún, faoi seach, nó 8 % in 2020). Chuir ionstraimí faoisimh cánach (go príomha i bhfoirm laghduithe agus díolúintí cánach) thart ar EUR 6 bhilliún (7 %) le méid iomlán na bhfóirdheontas in-athnuaite.

[22] Tá tuilleadh faisnéise faoi choincheapa agus faoi ról na n-ionstraimí éagsúla le fáil sa staidéar ón gCoimisiún

Tháinig méadú ar **fhóirdheontais éifeachtúlachta fuinnimh** san Aontas idir 2015 agus 2019, ach in 2020 tháinig laghdú beag orthu (laghdú 6 % go EUR 1 bhilliún), ar fiú EUR 15 bhilliún é, cé go raibh siad fós suas beagnach 20 % i gcomparáid le 2015. In 2021, rinneadh fóirdheontais éifeachtúlachta fuinnimh a aisíoc, agus tuairim is EUR 19 mbilliún (+29 % i gcomparáid le 2020), rud a mhéadaigh go háirithe i dteaghlaigh (+ EUR 1,3 billiún) agus i dtionscal (+ EUR 0,5 billiún). Ba cuid mhór iad na deontais. B'ionann sin agus 39 % de na fóirdheontais éifeachtúlachta fuinnimh go léir in 2020-2021. Ba iad caiteachas cánach (30 %), iasachtaí boga (18 %), agus oibleagáidí éifeachtúlachta fuinnimh (13 %) na chéad chatagóirí eile ba mhó den fhóirdheontas éifeachtúlachta fuinnimh. In 2021, thosaigh go leor Ballstát ar phleananna téarnaimh[23] a chur i bhfeidhm a bhí ina bhfoinse mhór d'infheistíochtaí tíosach ar fhuinneamh. Is í earnáil na tógála is mó a spreag an méadú ar thacaíocht d'éifeachtúlacht fuinnimh idir 2020 agus 2021.

Tá an méadú ar fhóirdheontais éifeachtúlachta fhuinnimh ag teacht le 'bunphrionsabal na héifeachtúlachta fuinnimh' i mbeartas fuinnimh an AE, agus chuidigh na fóirdheontais sin freisin le déine fuinnimh gheilleagar an AE atá ag dul i laghad. I bhfianaise an chúlaithe eacnamaíoch, níor léirigh OTI an Aontais in 2020 ach fás 2,6 % i gcomparáid le 2015, cé gur tháinig laghdú 5 % ar thomhaltas deiridh fhuinnimh an AE sa tréimhse chéanna chúig bliana, rud a thugann le tuiscint gur tháinig laghdú 7,4 % ar dhéine fuinnimh gheilleagar an Aontais le linn na tréimhse seo. Cé gur tháinig méadú 5,3 % ar OTI san Aontas in 2021, ní dócha go ndéanfar an treocht laghdaithe déine fhuinnimh a aisiompú. D'fhéadfadh aistrithe breise ó fhóirdheontais lena spreagtar tomhaltas fuinnimh i dtreo fóirdheontas do bhearta éifeachtúlachta fuinnimh cuidiú leis an treocht laghdaithe seo a choinneáil.

Físor 5 – Fóirdheontais éifeachtúlachta fuinnimh san Aontas Eorpach

Foinse: Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha rialtais eile san Aontas Eorpach – eagrán 2022

Ag féachaint ar earnálacha eile, fuair **teaghlaigh** thart ar 11 % de na fóirdheontais fuinnimh iomlána in 2020 a leithdháileadh ar gach earnáil eacnamaíoch. Ní fhéadfadh níos mó ná leath na bhfóirdheontas do theaghlaigh a bheith inchurtha go díreach i leith iompróirí fuinnimh (e.g. fóirdheontais do bhearta éifeachtúlachta fuinnimh). Is ionann tacaíocht don leictreachas, agus ídiú breosla iontaise (e.g. ola théite, gás, gual) agus sciar mór (26 % agus 17 % faoi

[23] Ullmhaíodh agus glacadh na pleananna náisiúnta téarnaimh agus athléimneachta in 2021. Is dócha nach mothófar a dtionchar ach sna blianta amach romhainn. Taobh amuigh de chaiteachas tíosach ar fhuinneamh, leithdháileann na RRP suimeanna móra chun críocha eile, amhail fuinneamh in-athnuaite.

seach)[24]. Maidir le tionsclaíocht, d'fhéadfaí formhór na bhfóirdheontas a chur go díreach i leith leictreachais, gáis, táirgí ola agus foinsí in-athnuaite; ar an taobh eile, maidir le hearnáil an iompair, ba iad fóirdheontais is mó a bhí inchurtha i leith táirgí ola.

Tháinig laghdú mór ar **rialáil praghsanna** ar thaobh na dtomhaltóirí (ráthaíochtaí maidir le praghsanna do thomhaltóirí) idir 2015 agus 2020. In 2021, áfach, mhéadaigh costas na ráthaíochtaí seo os cionn EUR 5 bhilliún ó EUR 1,8 billiún amháin in 2020, is dócha, mar gheall ar níos mó tacaíochtaí do theaghlaigh agus do lucht tionscail i ngeall ar phraghsanna fuinnimh a bheith ag ardú. An tráth céanna, d'fhan an tacaíocht ó thaobh na dtáirgeoirí de (ráthaíochtaí maidir le praghsanna do tháirgeoirí, amhail comhaontuithe ceannaigh, ráthaíochtaí maidir le costas breosla, etc.) sa raon EUR 4-5 bhilliún le blianta beaga anuas san Aontas.

Léirigh **fóirdheontais íocaíochta acmhainne** ardleibhéal cobhsaíochta in 2015-2020, agus meánmhéid de thart ar EUR 2,1 billiún a bhí ann sa tréimhse sin agus ardú de thart ar EUR 2,6 billiún a bhí ann in 2021. Meicníochtaí acmhainne a íoctar den chuid is mó as giniúint leictreachais ó bhreoslaí iontaise sa tréimhse seo.

Tá méadú mór tagtha ar fhóirdheontais ar **hidrigin** le blianta beaga anuas, ag ardú ó EUR 195 mhilliún in 2015 go EUR 329 milliún in 2021. In 2021, bhí dhá thrian den tacaíocht sin i bhfoirm tacaíochta do chaiteachas T&F, agus aistrithe díreacha a bhí sa chuid eile den chuid is mó[25]. Sna blianta amach romhainn, agus mar a léiríonn réamhshonraí cheana, táthar ag súil le méadú mór ar fhóirdheontais le haghaidh hidrigine.

D'fhéadfadh **catagóirí fóirdheontais** éagsúla teicneolaíochtaí fuinnimh éagsúla a spreagadh. Mar sin féin, ní i gcónaí is féidir a chinneadh cé na catagóirí fóirdheontais is tipiciúla do ghrúpaí sonracha fuinnimh. Mar a léirítear i dTábla 1, tá fóirdheontais chaiteachas cánach (díolúintí, laghduithe, etc.) mór i gcás breoslaí iontaise, mar clúdaíonn siad thart ar dhá thrian de na fóirdheontais bhreosla iontaise. I gcodarsnacht leis sin, is tacaíochtaí ioncaim agus praghais (e.g. taraifí/préimheanna ar sholáthar) a bhí i gceist le 85 % den tacaíocht iomlán le haghaidh fuinnimh in-athnuaite (agus tá siad i gceist le 41 % de na fóirdheontais fuinnimh iomlána). Tá fóirdheontais chaiteachais chánach mór freisin le haghaidh leictreachais (86 %) agus le haghaidh na catagóire 'gach fuinneamh' (40 %) (cuimsíonn an chatagóir 'gach fuinneamh' fóirdheontais éifeachtúlachta fuinnimh), agus i gcás 'gach fuinneamh', tá ról tábhachtach ag fóirdheontais aistrithe dhírigh freisin (thart ar aon trian de na fóirdheontais iomlána le haghaidh 'gach fuinneamh').

[24] Den chuid is mó i bhfoirm CBL laghdaithe. Ní mór cúram a dhéanamh de chineálacha speisialta tacaíochta airgeadais do theaghlaigh leochaileacha, mar go dtéann sé níos faide ná breithnithe a bhaineann go docht leis an margadh fuinnimh. Mar sin féin, sa tuarascáil fhóirdheontais reatha agus sna sonraí staidéir bunúsacha, ní dhéantar foráil ach don earnáil teaghlaigh ina hiomláine, níl miondealú socheacnamaíoch níos doimhne (e.g. leibhéal ioncaim, aois, comhdhéanamh teaghlaigh, srl.) ar fáil

[25] Níl miondealú ar shonraí ar theicneolaíochtaí agus ar fhoinsí éagsúla giniúna hidrigine (e.g. foinsí in-athnuaite nó iontaise) ar fáil.

Tábla 1 – Dáileadh fóirdheontas ar fud iompróirí agus ionstraimí fuinnimh éagsúla

Subsidy category	All energies	Electricity	Fossil fuels	Nuclear	RES	Total
Direct transfers	5%	0%	3%	1%	2%	**11%**
Tax expenditures	6%	6%	20%	1%	4%	**36%**
Income or price supports	1%	1%	6%	0%	41%	**49%**
R&D budgets	2%	0%	0%	1%	1%	**4%**
Total	**15%**	**7%**	**29%**	**3%**	**47%**	**100%**

Foinse: Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha rialtais eile san Aontas Eorpach – eagrán 2022

2.2 Fóirdheontais breosla iontaise san Aontas

Tháinig laghdú 1,5 % ar **fhóirdheontais bhreosla iontaise** san Aontas sna 5 bliana ó 2015, agus b'ionann é sin agus EUR 50 billiún in 2020[26]. In 2020, bhí fóirdheontais breosla iontaise EUR 3 bhilliún níos lú ná mar a bhí siad in 2019, de bharr gníomhaíochtaí iompair laghdaithe go príomha. Mar sin féin, ag féachaint ar shonraí measta 2021, níor tháinig aon bhorradh faoi fhóirdheontais breosla iontaise san Aontas mar gheall ar an teacht aniar eacnamaíoch ar an iomlán, ach d'fhan siad gar dá leibhéal in 2020. Tharla sé seo mar thoradh ar dhifríochtaí i bhfóirdheontais breosla iontaise in earnálacha eacnamaíocha éagsúla, mar a leagtar amach sna míreanna seo a leanas.

Tháinig laghdú EUR 1,9 billiún (-11 %) ar fhóirdheontais bhreosla iontaise san **earnáil fuinnimh** idir 2015 agus 2020, go príomha mar thoradh ar laghdú na bhfóirdheontas ar fhóirdheontais a bhaineann go sonrach le breosla agus ar fhóirdheontais bhreosla iontaise, ach níor tháinig aon athrú bunúsach ar fhóirdheontais a sannadh go sonrach do ghual, do lignít agus do ghás nádúrtha. I ngach cás, is forbairt dhearfach do chuspóirí aeráide an AE agus do ghealltanais idirnáisiúnta é fóirdheonú breoslaí iontaise i dtáirgeadh fuinnimh a laghdú. In 2021, lean laghdú ar fhóirdheontais breosla iontaise san earnáil fuinnimh, agus bhí siad 25 % níos ísle ná mar a bhí in 2015.

San **earnáil iompair,** tháinig méadú mór ar fhóirdheontais breosla iontaise (go príomha ar tháirgí ola) (29 %, nó EUR 3,1 billiún) idir 2015 agus 2019, sular tháinig laghdú orthu in 2020 faoi EUR 3 bhilliún (go príomha mar gheall ar thomhaltas peitriliam níos ísle) agus sular tháinig siad ar ais in 2021 faoi EUR 0,9 billiún (+9 % i gcomparáid le 2020). De réir meastacháin i gcomhthéacs an staidéir, bhí tomhaltas ceirisín san eitlíocht in 2021 fós níos ísle ná mar a bhí in 2019.

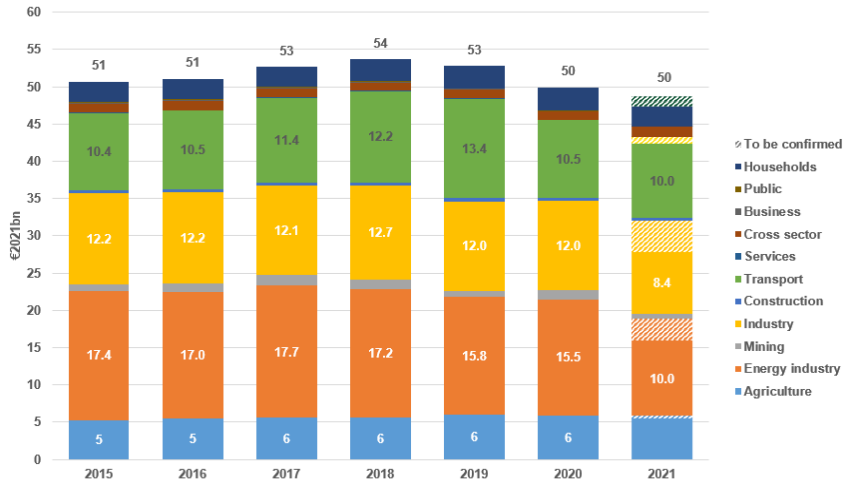
Tháinig méadú (13 %, nó +EUR 0,7 billiún) ar fhóirdheontais bhreosla iontaise sa talmhaíocht freisin idir 2015 agus 2020, agus fuair an earnáil fóirdheontais i bhfoirm thacaíochta le haghaidh úsáid táirgí peitriliam ar an gcuid is mó de (e.g. cánacha breosla a laghdú nó a dhíolmhú). Tháinig méadú 15 % (EUR 0,4 billiún) ar fhóirdheontais breosla iontaise do theaghlaigh sa tréimhse chéanna, go príomha i bhfoirm fóirdheontas le haghaidh

[26] Chun modheolaíocht chomhsheasmhach ar fud na mBallstát, iompróirí fuinnimh, earnálacha agus ionstraimí fóirdheontais a leanúint, níor áiríodh roinnt míreanna a measadh gur fóirdheontas iad i bhfoinsí eile sna huimhreacha iomlána sa staidéar ón gCoimisiún. Mar shampla, tá go leor Ballstát a chuireann rátaí difriúla máil i bhfeidhm ar pheitreal agus ar dhíosal, mar sin d'fhéadfadh fóirdheontais ar na táirgí seo a bheith mór. Ar an gcaoi chéanna, ní chlúdaítear eitlíocht idirnáisiúnta agus iompar muirí lasmuigh den AE. Ós rud é nach n-áirítear insiltí caipitil nó ceannacháin ón rialtas i raon feidhme staidéar an Choimisiúin, ní áirítear roinnt tacaíochta airgeadais a thugtar d'fhiontair a ídíonn breoslaí iontaise (e.g. pacáistí tarrthála airgeadais do chuideachtaí aerlíne) i measc fóirdheontas breosla iontaise. Níl aon fhaisnéis sa bhunachar sonraí ach oiread maidir le teicneolaíochtaí giniúna breoslaí iontaise atá laghdaithe agus gan laghdú.

ola théite agus tomhaltais gáis nádúrtha. In 2021, lean fóirdheontais breosla iontaise do theaghlaigh ag méadú óna leibhéil in 2020.

I gcodarsnacht leis sin, tháinig laghdú EUR 0,2 billiún (-2 %) ar fhóirdheontais bhreosla iontaise sa **tionscal**, a soláthraíodh go príomha i bhfoirm laghduithe cánach agus díolúintí le haghaidh tomhaltas fuinnimh, idir 2015 agus 2020. Tháinig laghdú EUR 1,4 billiún ar fhóirdheontais ghuail, ach tháinig méadú EUR 0,5 billiún agus EUR 1,1 billiún ar fhóirdheontais gháis agus ar fhóirdheontais ola faoi seach sa tréimhse chúig bliana.

Fíor 6 – Fóirdheontais fuinnimh AE de réir cuspóra

Foinse: Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha rialtais eile san Aontas Eorpach – eagrán 2022

Tháinig méadú 6 % (+EUR 1,2 billiún) ar fhóirdheontais ar **ola agus tháirgí peitriliam** a léiríonn níos mó ná leathchuid d'iomlán na bhfóirdheontas breosla iontaise san Aontas idir 2015 agus 2020, cé gur tháinig laghdú EUR 3,1 billiún ar na fóirdheontais sin in 2020 mar gheall ar na dianghlasálacha a bhain le COVID-19. Tháinig méadú 44 % (+EUR 3,4 billiún) ar na fóirdheontais ar bhreosla díosail idir 2015 agus 2020 san Aontas, agus is iad an Bheilg (+ EUR 1,8 billiún, níos mó ná faoi thrí) agus an Fhrainc (+ EUR 1,2 billiún, nó +74 %) na ranníocóirí is mó. Tháinig méadú thart ar EUR 0,8 billiún ar fhóirdheontais ola agus peitriliam in 2021 i gcomparáid le 2020.

Tháinig laghdú 9 % (- EUR 0,9 billiún) ar fhóirdheontais maidir le **gual agus lignít** san Aontas idir 2015 agus 2020, de bharr laghdú ar úsáid breoslaí soladacha i roinnt earnálacha amhail an tionscail. Mar sin féin, níor léirigh fóirdheontais ghuail aon athrú mór sa tréimhse cúig bliana seo. Amach anseo, d'fhéadfadh fóirdheontais d'earnáil an ghuail méadú ar feadh tréimhse teoranta, mar gheall ar an méadú gearrthéarmach a bhfuiltear ag súil leis ar ghual i meascáin ghiniúna leictreachais agus mar gheall ar scéimeanna cúitimh do dhúnadh stáisiún cumhachta guail agus ligníte atá beartaithe i roinnt Ballstát. Mar sin féin, d'fhéadfadh go mbeadh athruithe sna pleananna do na scéimeanna cúitimh seo i bhfianaise na ndúshlán atá ann faoi láthair maidir le slándáil agus soláthar fuinnimh. D'fhéadfaí breathnú ar an laghdú is mó ar fhóirdheontais bhreosla sholadaigh sa tréimhse chúig bliana sa Ghearmáin (11 % nó -EUR 0,8 billiún), ach sa Pholainn tháinig méadú 65 % (+EUR 0,6 billiún) ar fhóirdheontais ghuail. Tháinig méadú thart ar EUR 0,6 billiún ar fhóirdheontais ghuail san Aontas Eorpach in 2021 ar fud an Aontais i gcomparáid le 2020.

Tháinig méadú 6 % (EUR 0,5 billiún) ar na fóirdheontais don **ghás nádúrtha** idir 2015 agus 2020, arb ionann iad agus 19 % de na fóirdheontais bhreosla iontaise, beagán níos mó ná an

sciar de na fóirdheontais a bhain le gual agus lignít (18 %). Tháinig ardú ar fhóirdheontais ar ghás san earnáil thionsclaíoch le linn na tréimhse seo, cé nach raibh aon athrú ar fhóirdheontais san earnáil giniúna leictreachais. Tháinig méadú thart ar EUR 0,5 billiún ar fhóirdheontais gháis nádúrtha sa Ghearmáin (+9 %) agus sa Fhrainc (+113 %) sa tréimhse sin, ach léirigh an t-athrú idir 2015 agus 2020 go raibh an scéal measctha i dtíortha eile.

De bharr praghsanna guail a bheith ag ardú i measc praghsanna gáis an-ard, bhí sé níos deacra gás a chur in ionad an ghuail i meascán cumhachta i gcás go leor de Bhallstáit an Aontais, ach spreag siad foinsí fuinnimh in-athnuaite níos saoire a chur in ionad an ghuail. Mar thoradh ar an staid atá ann faoi láthair ó thaobh geopholaitíochta de, thug an tAontas dhá thionscnamh isteach. Is é an chéad tionscnamh ná plean REPowerEU chun spleáchas ar thomhaltas gáis a laghdú (ag díriú go príomha ar: (i) soláthairtí gáis a éagsúlú ón Rúis chuig áiteanna eile; (ii) dlús a chur le héifeachtúlacht fuinnimh agus le coigilteas fuinnimh; agus (iii) dlús a chur le rolladh amach foinsí in-athnuaite fuinnimh. Is é an dara tionscnamh an plean 'Sábháil an gás ar mhaithe le geimhreadh sábháilte' chun tomhaltas gáis a laghdú sa gheimhreadh 2022-2023[27]. Amach anseo, is dócha go mbeidh tionchar ag an dá thionscnamh sin ar fhóirdheontais um ghás nádúrtha[28]. Tháinig méadú thart ar EUR 0,7 billiún (+10 %) ar fhóirdheontais gháis ar fud an Aontais in 2021 i gcomparáid le 2020.

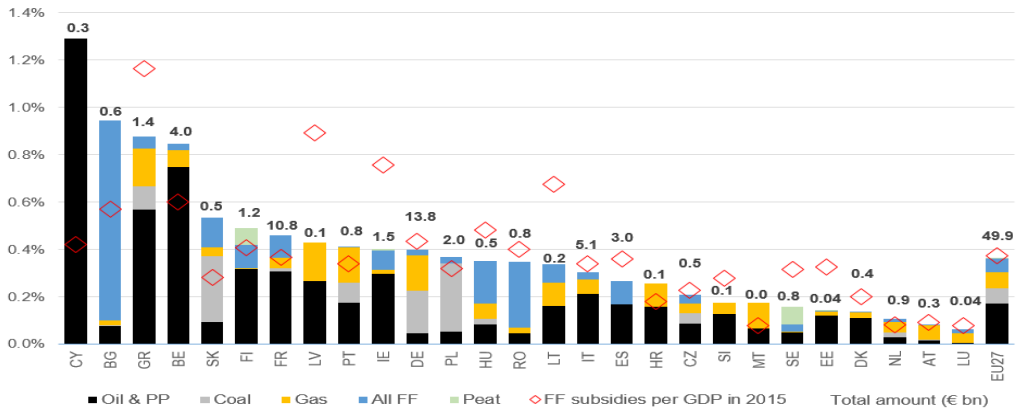
Tá **tábhacht dhifriúil ag baint le fóirdheontais ar bhreoslaí iontaise i dtíortha AE éagsúla** ag brath ar mhéid OTI náisiúnta. In 2020, chaith an Chipir 1,3 % dá OTI ar bhreosla iontaise a fhóirdheonú (táirgí ola go príomha). Chaith an Bhulgáir 0,9 % dá OTI ar fhóirdheontais breosla iontaise an bhliain sin freisin (ar bhearta nach bhfuil sannta do bhreoslaí áirithe den chuid is mó). Ar an láimh eile, chaith Lucsamburg agus an Ostair níos lú ná 0,1 % ar fhóirdheontais breosla iontaise in 2020, ach ba é 0,3 % d'OTI meán an Aontais. Sa dara háit i ndiaidh na Cipire, chaith an Bheilg agus an Ghréig an chuid is mó ar fhóirdheontais do tháirgí ola (0,7 % agus 0,5 % dá n-OTI faoi seach), agus chaith an tSlóvaic agus an Pholainn 0,3 % dá n-OTI ar fhóirdheontais ghuail.

I gcomparáid le 2015, tháinig ardú 0.9 faoin gcéad sa Chipir ar dhéine na bhfóirdheontas breosla iontaise (an méid a caitheadh ar fhóirdheontais breosla iontaise in aghaidh an euro den olltáirgeacht intíre), agus 0.4 faoin gcéad sa Bhulgáir in 2020, ach tháinig laghdú 0.5 faoin gcéad air sa Laitvia, agus níos mó ná 0.3 faoin gcéad sa Liotuáin agus in Éirinn. Ar leibhéal an AE, bhí an déine sin d'fhóirdheontais breosla iontaise fós gan athrú, geall leis, idir 2015 agus 2020. In 2021, tháinig laghdú beag ar dhéine na bhfóirdheontas breosla iontaise i gcomparáid le 2020 i bhformhór na mBallstát.

[27] De bhreis ar na tionscnaimh sin, ghlac an tAontas gníomhartha reachtacha tábhachtacha eile, a bhfuil tionchar acu ar thomhaltas gáis agus ar fhóirdheontais, amhail an rialachán maidir le laghdú ar éileamh gáis, an rialachán maidir le stóráil gáis, etc.

[28] Ní thagraíonn fóirdheontais ar ghás ach amháin d'fhóirdheontais chun gás agus fuinneamh ó ghás a tháirgeadh agus a thomhailt. Ní áirítear orthu tacaíocht d'fhorbairtí féideartha bonneagair, amhail eangach gháis na hEorpa a uasghrádú chun sreabha gáis níos fearr a chumasú, críochfoirt nua athghásaithe GNL a thógáil, nó críochfoirt atá ann cheana a leathnú, etc.

Fíor 7 – Fóirdheontais breosla iontaise i mBallstáit an AE, mar chéatadán de OTI agus i mbilliún euro in 2020, i gcomparáid le fóirdheontais breosla iontaise de réir an faoin gcéad de OTI in 2015

Foinse: Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha rialtais eile san Aontas Eorpach – eagrán 2022

3. Comhsheasmhacht fóirdheontas fuinnimh éagsúla leis an tacsanomaíocht fuinnimh

D'fhéadfadh tionchar a bheith ag tacsanomaíocht an AE ar fhóirdheontais amach anseo, agus uirlisí a chur ar fáil chun gníomhaíochtaí inbhuanaithe a shainaithint. D'fhéadfadh sé beartais an Aontais agus beartais náisiúnta a éascú chun díriú ar ghníomhaíochtaí a chuireann go mór le maolú ar athrú aeráide agus le hoiriúnú don athrú sin, gan dochar mór a dhéanamh do chuspóirí comhshaoil eile. Tá staidéar an Choimisiúin tar éis an chéad chleachtadh stocáirimh a dhéanamh ar an gcaoi a bhfuil fóirdheontais fuinnimh ag teacht leis na bunghníomhaíochtaí eacnamaíocha atá sainithe sa tacsanomaíocht[29].

Chun fóirdheontais a aicmiú, leagtar amach ceithre chatagóir dhifriúla i staidéar an Choimisiúin[30]. Is é an chéad chatagóir ná 'comhsheasmhach' agus is féidir é a chur i bhfeidhm i gcásanna ina dtéann fóirdheontais chun tairbhe do ghníomhaíochtaí ar a dtugtar 'gníomhaíochtaí eacnamaíocha atá incháilithe don tacsanomaíocht', amhail foinsí in-athnuaite fuinnimh nó éifeachtúlacht fuinnimh i gcoitinne. Is é an dara catagóir ná 'neamh comhsheasmhach – idirthréimhseach', agus cumhdaítear leis gníomhaíochtaí fóirdheontais a théann chun tairbhe do ghníomhaíochtaí nach bhfuil incháilithe faoi thacsanomaíocht an AE, ach a d'fhéadfadh tacú freisin leis an aistriú fuinnimh, amhail díchoimisiúnú sócmhainní breosla iontaise. Is é an tríú catagóir ná "neamh comhsheasmhach", agus cumhdaíonn sé gach fóirdheontas a thacaíonn go díreach nó go hindíreach le táirgeadh nó le hídiú breoslaí iontaise. Is é an chatagóir dheiridh ná "neamh infheidhme agus cumhdaíonn sí fóirdheontais nach féidir a aicmiú faoi chatagóirí roimhe seo, amhail sásraí margaidh (e.g. an margadh acmhainne nó cúlchistí slándála).

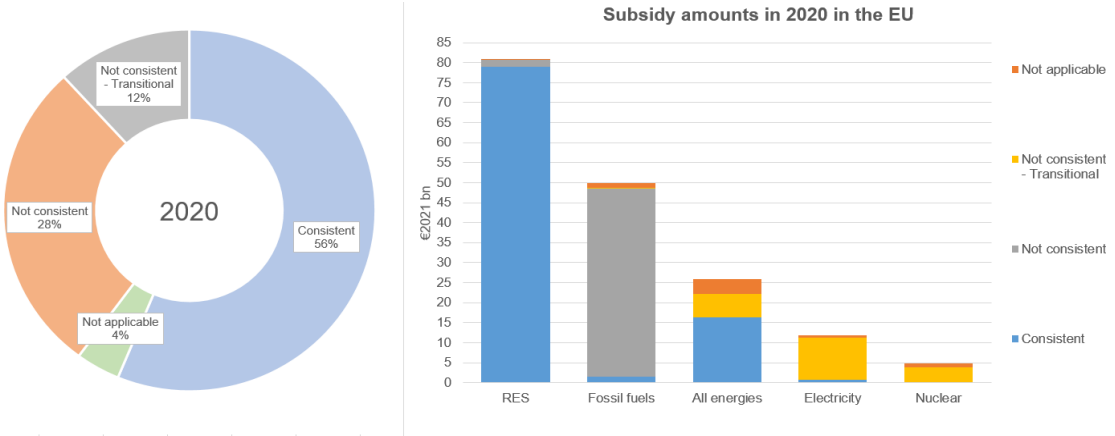
Mar a léiríonn na sonraí ón staidéar ón gCoimisiún, baineann formhór mór na bhfóirdheontas ar fhoinsí in-athnuaite fuinnimh (EUR 79 mbilliún as an iomlán EUR 81 bhilliún in 2020) leis an gcatagóir 'comhsheasmhach' (déantar an EUR 2 bhilliún eile d'fhóirdheontais a dháileadh i measc catagóirí nach bhfuil comhsheasmhach agus nach bhfuil infheidhme, lena

[29] Tá sé tábhachtach a chuimhneamh, tráth a dhréachtaítear staidéar an Choimisiúin, go bhfuil an Gníomh Tarmligthe maidir leis an Aeráid Chomhlántach, lena dtugtar aghaidh ar ghníomhaíochtaí fuinnimh núicléach agus gáis, molta cheana ag an gCoimisiún Eorpach, ach nach bhfuil an próiseas glactha ag na comhreachtóirí críochnaithe, agus de bhrí nár tháinig an Gníomh Tarmligthe i bhfeidhm go fóill

[30] Is féidir teacht ar an gcur síos mionsonraithe ar gach aicmiú i gCaibidil 5.1.2 maidir le haicmiú tacsanomaíochta an Choimisiúin

gcumhdaítear go príomha cáin nó laghduithe formhuirir ar leictreachas in-athnuaite do roinnt tionscal). I gcodarsnacht leis sin, aicmítear an chuid is mó de na fóirdheontais breosla iontaise faoin gcatagóir ‘neamh chomhsheasmhach’. Sa dá chatagóir eile, (‘níl siad comhsheasmhach – idirthréimhseach’ agus ‘níl siad infheidhme’), is féidir linn fóirdheontais a fháil, mar shampla, d’athstruchtúrú mianach guail agus sochair don aistriú sóisialta daoine atá fostaithe san earnáil mianadóireachta. B’ionann an dá chatagóir eile sin agus EUR 2,8 billiún d’fhóirdheontais breosla iontaise dar luach iomlán EUR 50 billiún in 2020. Sa chatagóir ‘Gach fuinneamh’, tháinig thart ar 63 % den mhéid iomlán d’fhóirdheontais EUR 26 bhilliún faoin gcatagóir ‘comhsheasmhach’ in 2020, agus bhí bearta eile (e.g. laghduithe cánach ar fhuinneamh agus ar dheontais le haghaidh gníomhaíochtaí agus infheistíochtaí áirithe) sna trí chatagóir eile. Maidir le giniúint leictreachais agus núicléach araon, thit formhór mór na bhfóirdheontas (níos mó ná 80 %) isteach sa chatagóir ‘neamh - comhsheasmhach - aistrithe’ in 2020.

Fíor 9 – Aicmiú fóirdheontas a bhaineann le comhsheasmhacht le haicmiú tacsanomaíochta in 2020

Foinse: Staidéar ar fhóirdheontais fuinnimh agus idirghabhálacha rialtais eile san Aontas Eorpach – eagrán 2022

4. Conclúidí

D’éiligh forbairtí geopholaitiúla le déanaí agus praghsanna fuinnimh ardaithe tionscnaimh nua beartais san Aontas Eorpach. Tá na tionscnaimh nua seo eisceachtúil ó thaobh nádúir de, ach d’fhéadfadh tionchar bunúsach a bheith acu ar an margadh fuinnimh agus ar an mbonneagar fuinnimh. Beidh níos lú tomhaltais fuinnimh, agus laghdú leanúnach ag teacht ar spleáchas ar bhreoslaí iontaise sna hearnálacha cónaithe, cumhachta, iompair agus tionsclaíocha ina chuidiú le hallmhairí breoslaí iontaise a laghdú, le dlús a chur le trasdul an fhuinnimh ghlain agus le slándáil an tsoláthair fuinnimh a mhéadú san Aontas. Ciallaíonn sé sin go bhfuil laghdú ar fhóirdheontais bhreosla iontaise a bhaineann leis, agus go bhfuil sé fós ina uirlis chun iad sin agus cuspóirí beartais aeráide an Aontais a bhaint amach acmhainní a atreorú chuig foinsí in-athnuaite agus éifeachtúlacht fuinnimh. Is é is dóichí go dtiocfaidh laghdú ar fhóirdheontais gháis mar gheall ar laghdú mór meántéarma ar thomhaltas gáis. Níor cheart go dtiocfadh fóirdheontais breosla iontaise atá cuid mhaith níos airde as na praghsanna arda gáis atá ann faoi láthair agus as an méadú sealadach a mheastar a thiocfaidh ar ghiniúint a ghintear le gual. An tráth céanna, sna blianta beaga amach romhainn, ní mór cúrsaí beartais le haghaidh inacmhainneachta a chur san áireamh freisin. Is dóigh go bhfanfaidh cumas giniúna leictreachais gualbhreoslaithe agus ligníte – chomh maith le roinnt gléasraí

núicléacha – mar chuid de ghiniúint leictreachais i roinnt Ballstát den AE ar feadh tréimhse níos faide ná mar a bhíothas ag súil leis roimhe seo.

Chun an t-aistriú glanfhuinnimh a chur chun feidhme, chun frithdhúnadh agus sócmhainní sáinnithe i dteicneolaíochtaí breosla iontaise a sheachaint agus chun úsáid fhuinnimh iontaise a íoslaghdú, tá gá le tuilleadh infheistíochtaí i bhfoinsí in-athnuaite fuinnimh agus in éifeachtúlacht fuinnimh. Is dócha go mbeidh gá le fócas na bhfóirdheontas fuinnimh a aistriú i dtreo foinsí in-athnuaite fuinnimh agus éifeachtúlacht, lena n-áirítear freagairt don éileamh. Éireoidh teicneolaíochtaí nua atá ag teacht chun cinn, amhail hidrigin in-athnuaite, níos mó, rud a chiallaíonn fóirdheontais níos airde. Beidh ról lárnach ag an éifeachtúlacht fuinnimh i gcur chun feidhme cuspóirí REPowerEU agus an phlean ‘Sábháil an gás ar mhaithe le geimhreadh sábháilte’. D’fhéadfadh sé go dtabharfadh na hinfheistíochtaí is gá le haghaidh na gclár sin tacaíocht airgeadais níos mó don éifeachtúlacht fuinnimh i bhfoirm fóirdheontas méadaithe.

An tráth céanna, tá roinnt beart déanta ag Ballstáit an Aontais chun an tionchar a bhíonn ag praghsanna arda miondíola ar fhuinneamh a laghdú. Is dóchúil go n-aistreofar na bearta sin go fóirdheontais níos airde um éileamh fuinnimh do theaghlaigh agus do ghnólachtaí, sa ghearrthéarma agus sa mheántéarma ar a laghad.

Foilseofar torthaí mionsonraithe an staidéir ón gCoimisiún ar fhóirdheontais i gcomhpháirt leis an tuarascáil seo chun léargas cuimsitheach a thabhairt ar an staid.